

Leesvaardigheid en leesplezier bij Nederlandse jeugd & jongeren

Samen investeren in de toekomst!

De afgelopen periode zijn er verschillende rapporten verschenen over lezen en geletterdheid onder jeugd. Deze flyer geeft een overzicht van de belangrijkste rapporten, conclusies en adviezen.

Kinderen en jongeren lopen risico op laaggeletterdheid. De urgentie om lezen en leesplezier te stimuleren is groot. Hier ligt een belangrijke taak voor bibliotheken, onderwijs en gemeenten. Een kwestie van de handen ineen slaan en samen investeren in de toekomst!

Lees! Een oproep tot een leesoffensief¹

Strekking: investeer in 'diep lezen' en leesmotivatie bij jongeren, in een tijd waarin hun leesvaardigheid achteruit gaat. Hoe? Via een sterke infrastructuur met een rol voor **overheid, bibliotheken, uitgeverijen en scholen.**

Het Ministerie van OCW werkt met partners aan opvolging van dit advies, wat tot een daadwerkelijk **leesoffensief** moet leiden:

1. **Leesplezier en -motivatie** als onderdeel van het curriculum;
2. Een actie-agenda voor een krachtiger en meer **samenshangende leesaanpak**;
3. De belangrijke **rol van Bibliotheken**;
4. Een breder en meer divers **aanbod** van jeugdboeken.

Bron: klik [hier](#).

De adviezen:

- > **Voer een krachtig en samenhangend leesbeleid met de bibliotheek als partner.** Gemeente: blijf de bibliotheek subsidiëren en stel deze in staat haar rol te pakken van leesbevorderaar. Schoolbesturen: investeer in leesbevordering en mediatheken;
- > **Zorg voor een rijk leesaanbod** dat aansluit bij interessegebieden. Stimuleer het gebruik van dit aanbod. Hierin ligt een rol voor bibliotheken, uitgeverijen en schoolbesturen;
- > **Breng een leescultuur tot stand** waarbij scholen meer werken met leesspecialisten en waarin volwassenen een voorbeeldrol hebben als leesbevorderaar. Zorg voor goed opgeleide leesbevorderaars. In een leescultuur is er aandacht voor 'diep lezen', leesmotivatie en stimulans voor diegenen die het nodig hebben.

¹ Raad voor Cultuur & Onderwijsraad (2019). *Lees! Een oproep tot een leesoffensief*. Den Haag.

Effectief onderwijs in begrijpend lezen²

Strekking: de leesmotivatie bij basisschoolleerlingen loopt terug. Knelpunten zijn:

- De **aandacht voor leesmotivatie** is onvoldoende;
- Het leesonderwijs is **te weinig uitdagend** en wordt door veel leerlingen als saai ervaren;
- De gehanteerde **didactiek** schiet tekort;
- Er wordt onvoldoende gewerkt aan leerling**monitoring** en het geven van formatieve **feedback**;
- **Begrijpend lezen** heeft een te geïsoleerde plaats in het onderwijs.

De adviezen:

- **Werk - op een positieve manier - vanuit urgentiebesef;**
- **Werk met een taal-leesbeleid** waarbij schoolleiding en leerkrachten allemaal hun verantwoordelijkheid hebben. Stel hierbij meetbare doelen;
- **Werk met effectieve vakdidactiek** ofwel: zorg dat leerkrachten zich bewust zijn van welke leesbevorderende aanpakken het beste werken;
- **Werk aan leesmotivatie** en maak daarbij gebruik van de kennis en ervaring van de **bibliotheekexpertise** die in programma's als **de Bibliotheek op school** zijn ontwikkeld;
- **Monitor leerlingen, geef formatieve feedback** en zorg voor een goed activiteitenprogramma en een daarbij behorend scholingsaanbod. Ook hier kan de **bibliotheek** een rol spelen, zij kan tools bieden hiervoor.

Bron: klik [hier](#).

Voorstellen voor herzien curriculum leergebied Nederlands³

Strekking: wat moeten onze leerlingen kennen en kunnen? Dat is de centrale vraag waarover leraren en schoolleiders (po en vo) zich hebben gebogen. Samen kwamen zij tot voorstellen voor een herzien curriculum voor het leergebied Nederlands. Met als basis: **goed leren lezen, schrijven, spreken en luisteren**.

De adviezen:

Accentverschuivingen - Laat leerlingen méér werken aan:

- **Taal- en denkontwikkeling** door te werken met rijke teksten;
- **Doelgericht communiceren** door te werken aan taalbewustzijn en taalleervaardigheden;
- **Kritische omgang met digitale en niet-digitale informatie** en het beoordelen van de betrouwbaarheid en bruikbaarheid daarvan.
- **Nieuwe voorstellen -** Introduceer bij leerlingen:
  - **Literaire en zakelijke teksten** die inhoudelijk samenhangen, om zo kennis van de wereld, taalkennis en woordenschat uit te breiden;
  - **Leesmotivatie en literaire competenties**, waaronder gesprekken voeren over teksten;
  - **Taal- en cultuurbewustzijn**; wat betekenen talen en taal-variëteiten voor zichzelf en de ander?
  - **Experimenteren** met (vormen van) taal, ook als uiting van (zelf-) expressie. Aandacht voor het creatieve proces. Denk hierbij aan: taal en theater, taal en muziek etc.

Bron: klik [hier](#).

Resultaten PISA-2018 in vogelvlucht⁴

Het Programme for International Student Assessment (PISA) uit 2018 is een vergelijkend internationaal onderzoek naar de prestaties van 15-jarige leerlingen in 77 landen in lezen, wiskunde en natuurwetenschappen.

Bevindingen voor Nederland:

- Tussen 2015 en 2018 zijn 15-jarigen **minder leesvaardig** geworden. De trend is dat dit onder deze doelgroep steeds sneller daalt;
- 24% scoort **onvoldoende op leesvaardigheid, om als mondige burger in de huidige samenleving te participeren**;
- Bijna de helft van de 15-jarigen vindt lezen **tijdverspilling**;
- **Meisjes** zijn beter in **lezen** en hebben meer leesplezier dan **jongens** (dit geldt ook voor de meeste andere PISA-landen);
- Het **leesplezier is afgenomen** ten opzichte van onderzoek uit 2009;
- **Vwo-leerlingen** ervaren meer leesplezier, voelen zich competent en ervaren minder moeilijkheden bij lezen dan leerlingen van andere opleidingstypen.

² Pereira, C. & Nicolaas, M. (2019). *Effectief onderwijs in begrijpend lezen. Acties voor beter leesbegrip en meer leesmotivatie*. Den Haag: Nederlandse Taalunie.

³ Curriculum.nu. Ontwikkelteam Nederlands (2019). *Leergebied Nederlands. Voorstel voor de basis van de herziening van de kerndoelen en eindtermen van de leraren en schoolleiders uit het ontwikkelteam Nederlands*.

⁴ Gubbels, J., van Langen, A.M.L., Maassen, N.A.M., & Meelissen, M.R.M. (2019). *Resultaten PISA-2018 in vogelvlucht*. Enschede: Universiteit Twente.

Over de verslechterde positie van Nederland op leesvaardigheid internationaal⁵:

- Van de 77 landen uit het PISA-onderzoek, scoren 23 landen gemiddeld hoger op leesvaardigheid dan Nederland;
- Het Nederlandse leesvaardigheidsgemiddelde ligt lager dan het leesvaardigheidsgemiddelde in de EU15-landen;
- Nederlandse leerlingen scoren ten opzichte van het EU15-gemiddelde vooral minder goed op het evalueren van en het reflecteren op teksten, maar ten opzichte van OESO- en EU15-gemiddelde wel hoger op het begripsproces 'Informatie opzoeken'. Voor 'Begrijpen' is er geen verschil met de gemiddelden van OESO en EU15;
- Nederlandse 15-jarigen hebben minder leesplezier in vergelijking tot de andere landen;
- De gemiddelde leesprestaties van de Nederlandse 15-jarigen liggen rond het OESO-gemiddelde; eerder lagen die daarboven.

Bron: klik [hier](#).

➤ **Neem voor meer informatie en advies contact op met de lokale bibliotheek.**

Een bibliotheek voor iedereen⁶

Strekking: In Nederland geldt de 'Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen' (Wsob). Hierin zijn de bibliotheekfuncties beschreven die bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling en verbetering van de maatschappelijke kansen van het algemene publiek. De Raad voor Cultuur beveelt op basis van de evaluatie van de wet en de reacties op 'Lees! Oproep tot een leesoffensief' aan:

De adviezen:

- **Versterk het wettelijke kader** zodat alle inwoners van Nederland toegang hebben tot de vijf bibliotheekfuncties: kennis & informatie, ontwikkeling & educatie, lezen & literatuur, ontmoeting & debat en kunst & cultuur;
- **Versterk de taakstelling en samenwerking in het netwerk** in overeenstemming met ieders taken en de verantwoordelijkheden die genoemd worden in de Wsob;
- **Creëer een Nationale Bibliotheekagenda.** Als volgende stap als sector in de samenwerking;
- **Stimuleer leesmotivatie vanaf 0 jaar.** BoekStart en de Bibliotheek op School zijn goede voorbeelden van beleidsprogramma's die leesmotivatie en -vaardigheid als doorlopend traject van kleins af aan faciliteren;
- **Vergroot de expertise in de bibliotheek** zodat het aanbod goed ontsloten wordt voor het publiek.

Bron: klik [hier](#).

⁵ Vergelijkend onderzoek onder: 77 landen (37 OESO-landen en 40 partnerlanden), 35 OESO-landen waarmee ook in PISA-2015 is vergeleken en 15 EU-landen ('EU15')

⁶ Raad voor Cultuur (2020). *Een bibliotheek voor iedereen. Versterking Bibliotheekwet noodzakelijk*. Den Haag.